



راهنمای بکارگیری استاندارد حسابداری شماره ۸
حسابداری موجودی مواد و کالا

دکتر موسی بزرگ اصل

سازمان حسابرسی
مدیریت تدوین استانداردها

۱۳۸۵

کلیه حقوق محفوظ و تکثیر یا اقتباس و نقل
تمام یا قسمتی از مطالب این نشریه بدون
اجازه کتبی سازمان حسابرسی ممنوع است.

بزرگ اصل، موسی، ۱۳۴۸ -

راهنمای بکارگیری استاندارد حسابداری شماره ۸ [هشت]
حسابداری موجودی مواد و کالا/موسی بزرگ اصل - تهران: سازمان
حسابرسی، ۱۳۸۵.

ISBN 978-964-8734-15-7

ب، ۵۱ ص.: جدول

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. حسابداری - - استانداردها. ۲. حسابداری موجودی. الف. سازمان

حسابرسی. ب. عنوان.

۶۵۷/۰۲۱۸

HF ۵۶۲۶ب۴۲۳

۱۴۳۶-۸۵م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب: راهنمای بکارگیری استاندارد حسابداری شماره ۸ حسابداری موجودی مواد و کالا.

ناشر: سازمان حسابرسی - مدیریت تدوین استانداردها.

آدرس: خیابان شهید احمد قصیر، خیابان شهید احمدیان شماره ۱۴، تهران ۱۵۱۳۸: صندوق پستی
۱۴۳۳۵/۴۷۹.

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۵: دوم، ۱۳۸۶.

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه.

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت ایرانچاپ.

شماره برگه کتابخانه ملی: ۱۱۳۱۲-۸۴م

قیمت: ۱۰٫۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

شماره صفحه

پیشگفتار	۱۱
مقدمه	۱
تعاریف	۲
مالکیت کالا	۴
حسابداری موجودیها	۶
تعیین بهای تمام شده	۷
محصولات مشترک و فرعی	۱۰
روشهای محاسبه بهای تمام شده	۱۲
شناسایی ویژه	۱۲
روش اولین صادره از اولین وارده (فایفو)	۱۳
روش میانگین موزون	۱۵
اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش	۱۶
موارد کاربرد خالص ارزش فروش	۲۱
سایر روشهای ارزیابی	۲۱
روش خردهفروشی	۲۱
نحوه بکارگیری روش خردهفروشی	۲۴
اندازه گیری موجودیها براساس ارزش متصفانه	۲۸
بکارگیری بیش از یک روش هزینه یابی	۲۹
افشا	۲۹
پیوست	۳۰

پیشگفتار

پس از اینکه استانداردهای حسابداری از مرحله تدوین می‌گذرد فرایند اجرای آن آغاز می‌گردد. اجرای اثربخش استانداردهای حسابداری توسط شرکتها برای تهیه صورتهای مالی مستلزم شناخت کافی از محتوا و الزامات استانداردها و نحوه پیاده‌سازی آنها در عمل است. سیاق نگارش استانداردها به مانند متون آموزشی همراه با مثالها و ثبتهای حسابداری مفصل نیست، بلکه سیاقی شبه قانونی دارد.

در کنار استانداردها وجود متون آموزشی مختلف لازم است تا به کمک آن مفاهیم و الزامات بکار رفته در استاندارد به زبانی ساده‌تر و در قالب مثال و عدد و رقم برای مخاطبان توضیح داده شود. این متون آموزشی از جمله شامل کتابهای حسابداری مالی (میان و پیشرفته) برای آموزش دانشگاهی، و راهنمای بکارگیری استانداردها با تأکید بر آموزش حرفه‌ای است.

راهنمای بکارگیری استانداردها بر مبنای جدیدترین منابع مرتبط و با اتکا به تجربه آموزشی و حرفه‌ای همکاران با هدف کمک به اجرای اثربخش استانداردهای حسابداری تهیه می‌شود. امید است در این راستا کارگشا باشد.

راهنمای بکارگیری استاندارد حسابداری شماره ۸ توسط آقای دکتر بزرگ‌اصل تهیه شده است و در تهیه آن از پیشنهادات و نظرات ارزنده آقایان فرشاد اسکندریاتی، مجتبی علیمیرزایی، ابراهیم نعمت پزوه، دکتر علی رحمانی، دکتر احمد مدرس و سرکار خانم دکتر شهناز مشایخ استفاده شده است. سرکار خانم حلیمه رحمانی نیز در مرور این متن، تهیه فهرست موضوعی و فهرست واژگان و سرکار خانم محبوبه تبریزی نیز با حروف چینی دقیق این راهنما، در به سرانجام رسیدن کار ایفای نقش کردند.

مدیریت تدوین استانداردها از تلاش، زحمت و صرف وقت صاحب‌نظران و همکاران ارجمند در به ثمر رسیدن این اثر، صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری می‌کند.

مدیریت تدوین استانداردها

سازمان حسابرسي

حسابداری موجودی مواد و کالا

مقدمه

در بسیاری از شرکتها، موجودی مواد و کالا یکی از اقلام مهمی است که بر صورت سود و زیان (بهای تمام شده فروش) و ترازنامه مؤثر است. موجودی مواد و کالا در ترازنامه با انعکاس در داراییهای جاری و سپس سرمایه در گردش به نوعی نماد توان مالی در کوتاه مدت است. پس از فروش کالاهای خریداری شده یا ساخته شده، بهای تمام شده موجودیها به عنوان یک هزینه در صورت سود و زیان از درآمد فروش کسر می شود. تفاوت درآمد فروش و بهای تمام شده فروش سود ناخالص است که بیانگر حاشیه سودی است که از فروش بدست می آید. ارقام مرتبط با موجودیها در صورتهای مالی نقشی بنیادی در تحلیل وضعیت مالی و عملکرد مالی شرکتها دارد و به همین دلیل شناخت، اندازه گیری و افشای آن در حسابداری بسیار مهم است. موجودی مواد و کالا به داراییهایی اطلاق می شود که:

- الف. برای فروش در روال عادی عملیات واحد تجاری نگهداری می شود،
- ب. به منظور ساخت محصول یا ارائه خدمات در فرآیند تولید قرار دارد،
- ج. به منظور ساخت محصول یا ارائه خدمات، خریداری شده و نگهداری می شود، و
- د. ماهیت مصرفی دارد^۱ و به طور غیر مستقیم در جهت فعالیت واحد تجاری مصرف می شود.

دردو گروه از شرکتها حسابداری موجودیها اهمیت بیشتری دارد. گروه اول، شرکتهای بازرگانی است که معمولاً یک حساب موجودی دارند. گروه دوم، شرکتهای تولیدی است که معمولاً سه گروه موجودی دارند:

۱. مواد خام،
۲. کالای در جریان ساخت، و
۳. کالاهای ساخته شده.

حسابداری موجودی مواد و کالا

منظور از مواد خام، مواد اولیه‌ای است که در فرایند تولید به محصول یا کالای ساخته شده تبدیل می‌شود. کالای در جریان ساخت، کالاهایی است که فرایند تولید آن آغاز شده ولی هنوز به طور کامل تکمیل نشده اند. کالای ساخته شده، کالایی است که فرایند تولید را پشت سر گذاشته‌اند.

در حسابداری موجودیها باید به سئوالات زیر پاسخ داده شود:

۱. موجودیها در چه مقطع زمانی شناسایی می‌شوند؟
۲. چه مخارجی جزء بهای تمام شده موجودیها منظور می‌شود؟
۳. از کدام فرض جریان مخارج استفاده می‌شود؟
۴. موجودیها به چه ارزشی گزارش می‌شوند؟

تعاریف

هزینه‌یابی جذبی (کامل): یک روش هزینه‌یابی است که براساس آن تمام هزینه‌های تولیدی (ثابت و متغیر) در بهای تمام شده محصولات منظور می‌شود.

هزینه‌یابی متغیر (مستقیم): یک روش هزینه‌یابی است که براساس آن تنها هزینه‌های متغیر تولید در بهای تمام شده محصولات منظور می‌شود.

موجودی پایه: روشی است که به موجب آن یک ارزش واحد ثابت به بخشی از موجودیها که تعداد آن از پیش تعیین شده است نسبت داده می‌شود و موجودیهای اضافه بر این تعداد به روش دیگری ارزشیابی می‌گردد.

محصول فرعی: کالایی است که به عنوان یک محصول جنبی در فرایند تولید کالاها یا محصولات اصلی بدست می‌آید و ارزش آن در مقایسه با ارزش محصولات اصلی ناچیز است.

کالای امانی: کالایی است که امانت‌دهنده برای امانت‌گیرنده می‌فرستد و امانت‌گیرنده به عنوان نماینده وی کالا را می‌فروشد.